

SAM HEUGHAN
és GRAHAM MCTAVISH

KLÁNOK FÖLDJE

Whisky, háború és egy elképesztő kaland
Skócia tájain az Outlander sztárjaival

DIANA GABALDON előszavával

SAM HEUGHAN
és GRAHAM MCTAVISH

KLÁNOK FÖLDJE

Whisky, háború és egy elképesztő kaland
Skócia tájain az Outlander sztárjaival

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, 2023

Ajánlom ezt a könyvet édesanyámnak és
édesapámnak, akik megmutatták nekem az álmok
erejét, valamint a gyermekeimnek, Honornak és
Hope-nak, akik többet adtak nekem, mint amiről
valaha is álmodhattam volna.

– Graham

A rajongóinknak. Amiért eljöttetek erre az útra,
és mert mindig támogattok engem.

Skóciának és népének, hogy továbbra is
vendégszeretőek és haladó szelleműek legyenek.
Remélem, mindig szívesen fogadjuk majd az
újjonnan érkezőket, hogy megismerhessék a
hegyeket, a völgyeket...
és a szűnyogokat.

„Alba” folyamatosan inspirált, és csordultig
töltötte a szívemet.

– Sam

A KLÁNOK FÖLDJÉNEK ÚTITERVE

Előszó

Nos hát, kezdetben... volt egy férfi skót szoknyában.

Mindig is úgy gondoltam, hogy ha valamit meg akarsz csinálni, akkor azt egyszerűen el kell kezdened csinálni, aztán ha az a dolog helyes, akkor valamiképpen az univerzum is melléd áll. Szóval elkezdtem írni egy regényt egy kiltet viselő férfiről, és az univerzum adott nekem egy televíziós sorozatot.

Közvetve sok furcsa dologért lettem felelős, mióta megírtam az *Outlandert*:

...öt évad (sőt, e könyv megjelenése óta még több¹) egy sikeres tévésorozatból

...több tucat fajtatizta kutya, versenyló és lakóövezet neve

...több ezer Brianna vagy Jamie nevű csecsemő (tudomásom szerint soha senki nem nevezett el egy gyereket sem Murtaghnak, ami némi-képp zavarba ejtő...)

...Lord John Grey teája

...szimfonikus zenekari kompozíciók

...egy musical

...egy skót gypjúmalom, ami kifejezetten tartán gyártására specializálódott

...néhány fantasztikus szakácskönyv

...hárommillió kötött kámsza

---

¹ A fordító megjegyzése.

...tucatnyi női rajongó, akik letolják a nadrágjukat a dedikálások alkalmával, hogy megmutassák nekem a farokcsontjuk fölé tetovált „Da mi basia mille” feliratot (ahogy a férjem megjegyezte: „Szerinted hány ember képes elmondani latinul, hogy »Csókold meg a seggem«?”)

...a skóciai turizmus 72%-os növekedése (ahogy a VisitScotland volt kedves a tudomásomra hozni), és

...egy kiváló whiskymárka, a „Sassenach”.

De ez a könyv talán az egyik legkülönösebb, és kétségtelenül az egyik legjobb dolog mind közül!

Mély megtiszteltetés számomra, hogy Sam és Graham felkért, írjam meg az előszót az egyik legérdekesebb és – finoman szólva is – legszokatlanabb, ráadásul legviccesebb könyvhöz, amit hosszú idő óta olvastam. Nem tudom pontosan, minek is nevezhetnénk, de már hozzászoktam ahhoz, hogy a saját könyveimet sem tudom maximum huszonöt szóban jellemezni, úgyhogy ez valószínűleg nem probléma.

Kezdjük azzal, hogy ez egy „haverkodós” könyv. Két jó barát viccelődik – és gyakran civakodik – egymással, miközben keresztül-kasul beutazzák a Skót-felföldet, és kockára teszik az életüket meg a testi épségüket azon a laza módon, ami olyan vonzóvá teszi a férfiakat. Hogy miért? Nos, mert mindketten skótok, mindketten nagyon fontos részei az *Outlander*nek (nemcsak a tévésorozatnak, hanem az egész különös jelenségnek), és mert rájöttek, hogy *tényleg* skótok (ha két éven át minden áldott nap kiltet visel valaki, az ezt teszi az emberrel), ezért ki akarják deríteni, honnan származik az örökségük, és mit jelent valójában skótnak lenni (azon kívül, hogy whiskyimádóként születtek).

Ez egyben egy útikönyv is. (Gondoljanak Jack Kerouacra, csak kevesebb droggal, több bekezdéssel és szex nélkül. Vagyis hogy majdnem szex nélkül...)

A mi két barátunk voltaképpen egy tévésorozatot készít több különböző felföldi történelmi helyszínről. Egy kis filmes stáb – beleértve egy tehetséges sminkest és egy drónoperátort – kíséretében látványos történelmi színhelyeket keresnek fel a Skót-felföldön, hogy

megismerjék a legnagyobb mézárások, harcok, árulások, lefejezések és egyéb, jellegzetesen skót szabadidős tevékenységek valódi történetét. Ez a könyv arról az utazásról szól, amelyet egy öreg Fiat lakóautóban, tandemkerékpárral, kajakkal és számos más olyan valószerűtlen közlekedési eszközzel tesznek meg, amiknek csak a tesztoszterontúltengésben szenvedő emberek számára van értelme.

És útközben beszélgetnek. Nemcsak egymással, hanem saját magukkal is. Bizonyos szakaszain ez a könyv lényegében egy ikermemoár. Mindkét férfi felidézi színészi életét – részletekbe menően –, hiszen minden színész (mint ahogyan minden író is) nagyjából menet közben találja ki a dolgokat. Ami azt jelenti, hogy a történetek nagy része olyan, ami a főszereplők számára csak húsz év távlatából vicces, viszont végtelenül szórakoztató a külső szemlélő számára.

Ezekben a visszaemlékezésekben jó néhány történet az *Outlander*-sorozat forgatásáról származik. Én magam csak időnként vagyok jelen a forgatáson, de azért arra a napra a második évadban pontosan emlékszem, amikor Sam lova, amire épp készült felszállni, úgy döntött, hogy megfogadja az anyukája tanácsát, és könnyít magán, mielőtt útnak indulna (nem véletlenül készül a legtöbb kosztüm több példányban). És egy másik alkalomra, szintúgy a második évadban, amikor Grahamnek egy géplovon kellett ülnie (amiről a rendező azt mondta nekem: „Szarul néz ki, de a filmen nem is fogják észrevenni”).

Ezt a műlovat egy teherautó platóján vitték, egy másik teherautó követte egy kamerával, és Grahamnek mozgás közben kellett volna fel pattannia a nyeregbe (elvbén egy másik lóról átugorva). Mivel a felvételt a televíziós sorozatba készült, a jelenetet rengetegszer elismételték, hogy elegendő felvételt készítsenek az általuk megkívánt hatás eléréséhez. Amikor végre végeztek, Graham letántorgott a lejtőn az útról, ahol a felvételt csinálták, majd megtorpant mellettem és Anne Kenney, az adott forgatási blokk egy másik epizódjának zseniális forgatókönyvírója mellett, hogy közölje velünk: „Épp most beszélgettem el a goolyóimmal. Azt mondták: »Nagyon örülnénk, ha *ezt* még egyszer nem

csinálnád!» Majd továbbtántorgott, és közben azt mormolta: „Tudtam, hogy szuszpenzort kellett volna vennem ma reggel...”

És végezetül, itt van a „klánok földjének” tényleges történelme is, egybeszőve az utazás történetével. Az utazók eljutnak a legérdekesebb, leghíresebb és legjelentősebb felföldi helyszínekre, ahol valóban *megismerik* a történelmüket és az örökségüket, s teszik mindezt az adott helyek lakosságának színes kavalkádjá segítségével.

Tehát tulajdonképpen négy könyvet kapunk egyben! (Igazán jó üzlet...)

De e könyv legfontosabb alkotóeleme a szerzői közötti barátság, amely minden egyes oldalt átszínez és beragyog.

Engem egyszerre tett kíváncsivá és szórakoztatott mérheterlenül a történet, de személyes szinten is megérintett. Az egész „*Outlander*-jelenség” egyik legváratlanabb aspektusa az a csodálatos mód, ahogyan összehozza az embereket. Olvassák a könyveket, nézik a sorozatot... És beszélni akarnak róla. Ezért rajongói csoportokat, könyvklubokat és Facebook-fórumokat alakítanak, és mély, tartós barátságokat kötnek, mindezt egy történet iránti közös szeretetük miatt.

Mindig emlékezni fogok arra a hölgyre, aki elhozott nekem egy könyvet egy dedikálásra, és elmondta, hogy egyedül él már évek óta, ritkán mozdul ki, és nincs családja – de megnyerte őt a történet, és talált másokat is, akik hasonlóan éreztek, és akik meghívták őt, hogy járjon el velük dedikálásokra, premierekre és összejövetelekre. „Most már vannak barátaim!” – mondta. Elsírta magát, és én is.

Remélem, Önök is megtalálják a barátság érzését ezeken az oldalakon.

Végszóként, mivel ez a könyv a gyökerekhez való visszatérésről szól:

Néhány évvel ezelőtt az egyik regényem elnyerte a Corine International szépirodalmi díjat fikció kategóriában, és meghívtak Németországba, hogy átvegyem az elismerést. Ez meglehetősen nagy dolog volt a német kiadó számára, és a jelenlétemet kihasználva interjút készített

velem a teljes német média; újságok, magazinok, rádió, televízió, irodalmi folyóiratok, amit csak akarnak. A hét végére már eléggé kialvatlan és passzív voltam, amikor találkoztam egy kedves úriemberrel az egyik irodalmi folyóirattól.

Elragadó ember volt, aki hosszasan (és hízelgően) beszélt a könyvekről. Tetszett neki az elbeszélői lendülete, a karaktereim szerinte óriásiak voltak, a képi világom transzcendens!

Szóval ott ültem kellemes kábulatban, és arra gondoltam: „Igen, igen, folytasd csak...”, amikor hirtelen azt mondta: „Van viszont egy dolog, ami nagyon érdekelne. Meg tudná nekem magyarázni, mitől vonzó egy férfi skót szoknyában?”

Ha teljesen a tudatomnál lettem volna, *talán* nem mondom ki, amit ott mondtam. Bár másfelől... Mindenesetre egy pillanatig rámeredtem, aztán azt válaszoltam: „Nos... Azt hiszem, attól a gondolattól, hogy egy szempillantás múlva a falhoz szorítva találhatod magad vele...”

<köhöm>

Néhány héttel később, ismét otthon, Arizonában, kaptam egy csomagra való interjúkivágást a német kiadótól, és a tetején volt az interjú *abból* a folyóirattól. A kiadó mellékelte egy jegyzetet is, amin ez állt: „Nem tudom, mit mondott ennek az embernek, de azt hiszem, szerelmes magába!”

Egy férfi skót szoknyában. Nagyon erős és lenyűgöző kép, igen...

És itt most *kettő* is van belőlük...

Töltsenek maguknak egy jó kis italt, üssék fel a könyvet, és érezék jól magukat!

*Slàinte mbath!*²

Diana Gabaldon
Scottsdale, Arizona
2020 augusztusa

---

² Egészségükre!

ELSŐ FEJEZET

Felülteve

„Két pasi története, akik semmit sem tudnak.”

Sam és Graham

„Veszélyes dolog kilépni az ajtón, Graham. Csak rálépsz az Útra, és ha nem tartod féken a lábadat, már el is sodródótál, ki tudja, hová.”³

Sam Heughan, J. R. R. Tolkien *A Gyűrűk Ura* című regénye alapján

LAKÓAUTÓN KÍVÜL ÉS BELÜL. PARKOLÓ. GLENCOEVÖLGY. SKÓT-FELFÖLD – NAP (2019 szeptembere)

GRAHAM

MIKÖZBEN BECSATOLOM magam a Fiat Auto-Roller lakóautó anyósülésébe, rettegés kúszik a gyomromba. Még soha nem ültem Sam által vezetett kocsiban. Soha. Mindannyian ismerjük a saját

---

³ Göncz Árpád fordításából.

képességeinket. Én nagyon jól vezetek. Van egy gyors, kapuzárási pánikos autóm; azonban nem lépem túl a sebességhatárt (oké, lehet, hogy *néhányszor* mégis túlléptem), és negyven év alatt soha nem volt még balesetem. Samnek viszont egész sor koccanás és karambol fűződik a nevéhez.

Mialatt Los Angelesben voltunk, a csomagtartóba zárta a kulcsait, nekitalatott egy Mustanggal egy oszlopnak (ami nyilvánvalóan „a semmiből jött”), és végigkarcolta egy vadonatúj elektromos autó teljes utasoldalát, állítólag az Angyalok Városának hibájából, mivel „rossz helyre tettek egy csövet”.

Nézem a fiús vigyorát, ahogy a sebességváltó kart rángatja, közben alig bírva visszatartani a kuncogását, és rájövök, hogy ez az ember *bármire* képes. Talán le fog kanyarodni velünk egy szikláról, csak hogy lássa, milyen az. Talán kiugrik menet közben, rám hagyva, hogy megbirkózzak az elszabadult lakóautó kontrollálásával. Ezek a gondolatok kavarnak másnapos agyamban, miközben Sam „hátramenetbe” teszi a sebességváltót.

Grrr-víííííííírrrrrrrrrrt –csirk-grrr...

Feltételezem, hogy használatba vette a kuplungot, de a váltómű csikorgása másról árulkodik. Még egy kicsit gyötri a sebességváltót, miközben egy pszichopata mosolyával néz rám, és abban a pillanatban megszületik a *Klánok földje* – terv nélkül, forgatókönyv nélkül, csak a valódi énünk: egy kemény fickónak álcázott ember egy *totál mániákus* sofőrrel az oldalán.

Biztosan tudom, hogy Sam új és borzalmas módokat fog találni arra, hogy kockára tegye az életemet.

Sam: Mintha tennék én olyat...

Csak úgy mellékesen elmondja, hogy már öt vagy hat éve nem vezetett kézi váltós autót, és egyébként is: soha semmit, ami méretben egy nagy lakóautóhoz fogható. Csodálatos.

Sam: Fogalmam sincs, melyik pedált kell használnom.

Graham: Most *ugye* viccelsz?

Sam: Nem. Ööö... Gáz. Fék. Kuplung.

Graham: Igen, de milyen sorrendben? Balról kezdve?

Sam: Balról kezdve.

Graham: Nem, jobbról kezdve! Gázpedál, fék, kuplung.

A modern vezetési nyelvben a Gáz, Fék, Kuplung hármasa éppúgy azt is jelenti, hogy Előzmény, Cselekmény, Következmény (angolul a kezdőbetűkből mindkét esetben az ABC betűszó áll össze⁴), de ez egy olyan ember, aki azt hiszi, hogy át tudja blöffölni magát ezen, eljátszhatja a hozzáértő sofőr szerepét, és hogy a következmények tulajdonképpen csak olyasféle izgalmas események, amik *még* nem történtek meg.

SAM

Sam: Jól vagy, Graham?

Ha lenne egy kézitáskája, McTavish most erősen szorongatná, pedig még el sem hagytuk a parkolót. Igen, a sebességváltó recseg egy kicsit, de mentségemre szóljon, hogy évek óta nem vezettem kézi sebváltóval, talán öt vagy hat éve... És soha nem vezettem ekkora járművet, mint ez. Na nem mintha ezt be akarnám vallani Grahamnek. Egyelőre... Végre megtalálom a hátramenetet, veszek egy mély lélegzetet, és nagy sebességgel kitolatok.

Graham: *Jézusom!*

Amíg Graham a fogantyúba kapaszkodik, és hánykolódik az ülésen, én kapok egy adrenalinlöketet. Ez jó móka lesz, még akkor is, ha nem jutunk ki a parkolóból! Már az is felettébb feldob, hogy hallom nyüszíteni és nyafogni Grahamet. Megsemmisítő pillantást lövell felém, amikor a váltókart egyesbe nyomom, és elkezdünk felgyorsulni, csak centikre elhibázva a Kingshouse Hotel táblát.

⁴ A fordító megjegyzése.

– Nos, már úton is vagyunk! – mondom nagy magabiztossággal. – Klánok földje, a két férfi története, akik...

– ...semmit sem tudnak! – fejezi be Graham.

És igaza van. Együtt indulunk az útra – még hozzá felderítőútra –, hogy megtaláljuk az igazi Skóciát és azt, hogy mit is jelent skótnak lenni, de csak egy vázlatos tervünk van. Tudjuk, hogy szeretnénk többet kideríteni a hat legfontosabb felföldi klánról, és találkozni akarunk minél több érdekes emberrel, a klánfőnököktől (akik még mindig civakodnak) a zenészekig, történészekig, szakácsokig (Grahamet etetni kell) és persze a szeszfőző mesterekig (mert miért is ne?). De mivel csak egy hét áll a rendelkezésünkre mindezt összehozni, igazán belevaló kaland lesz, amihez a whisky, az adrenalin és a koffein szolgáltatja majd az üzemanyagot.

GrkhuuuubbbbbbhuurrruHRKKKKKK

Graham: Ez a kettes, nem a négyes.

GRAHAM

Glencoe-ban kezdjük az utunkat, vitathatatlanul a Felföld szívében – egy meredek oldalú völgyben, amit egy jégkorszaki gleccser alakított ki, és amin keresztül a Coe folyó folyik. Ez Skóciának egy olyan területe, amit jól ismerek, mivel sokszor jártam és vakációztam itt, és ez az 1692-es glencoe-i mézárálás színhelye, ami felkeltette az érdeklődésemet a skót történelem iránt több mint húsz évvel ezelőtt.

Egészen pontosan 1992-ben.

Harmincegy éves, érett korban jártam. Sokkoló belegondolni, hogy Sam akkoriban épp csak a középiskola megkezdésére készülhetett, és alighanem még mindig rövidnadrágban járt. Talán ágyba is pisilt? Most egy pillanatig elmerengek ezen a fájdalmas felismerésen.

A Pitlochry-i Fesztivál Színházban játszottam, az aktuális évad során kilenc hónapig a Felföldön voltam, hat különböző darabban

szerepeltem hetente. Fantasztikus volt! Mindig is lenyűgözött a Felföld, és mély kötődést éreztem a területhez. Apám alig várta, hogy elmenjen Skóciából. Glasgow-ban született és nőtt fel, majd pilótaként beutazta a világot. Valahányszor Skócia felett repült, mindig azt mondogatta, hogy felhős! Szóval bármi is okozta, hogy ennyire érdekeljen a Felföld és a történelme, az belülről jött; talán valamiféle „faji emlékezetből”, egy olyan elképzelés alapján, amely szerint egy embercsoport vagy „törzs” évszázadokra nyúló tapasztalatai átörökíthetők.

Pitlochryban való tartózkodásom alatt megragadott a híres-hírhedt glencoe-i mézárulás története, és már korábban kimerítő kutatásokat végeztem a British Libraryben. Az volt a tervem, hogy firkantok valamit Glencoe 300. évfordulójára, ezért aztán írtam egy feldolgozást *Klánok földje* címen, és megpróbáltam felkelteni az emberek érdeklődését, hogy tévéműsort készítsenek belőle, de harmincéves skót színházi színészként erre fikarcnyi esélyem sem volt.

Évekkel később sokszor beszéltem Samnek a skót történelem iránti szeretetemről az *Outlander* forgatásán, mivel az egyik dolog, amit azonnal megkedveltem a fickóban, az volt, hogy nagyon sok mindenért lelkesedett. Sam szeret fejest ugrani a dolgokba, de azt nem is sejtettem, amikor hat év múlva újra találkoztam vele, hogy később egy tandemkerékpáron fog mögöttem tekerni Argyllban. De előreszaladtam...

2019 márciusában ott álltam Új-Zélandon a konyhámban, amikor Sam felhívott. Tudta, hogy valamikor gondolkodtam egy dokumentumfilm készítésén a skót történelemről, és azon tűnődött, hogy nem tudnánk-e összehozni valamit együtt egy podcast formájában. Azonnal vonzónak találtam az elképzelést, hogy egy kocsmában whisky mellett ülve évődünk egymással. Azonban nem telt bele sok idő, mire a podcast ötlete átváltozott azzá a tervvé, hogy GoPro kamerákkal lefilmezzük magunkat séta és beszélgetés közben.

Nagyszerű, gondoltam, bár fogalmam sem volt arról, hogy ez valójában hogyan fog működni. A technológiai felfogóképességem a legjobb esetben is gyenge, így elképzeltem, ahogy Sam kiváló felvételeket

készít rólam, miközben nekem még mindig nem sikerült megnyomnom a „lejátszás” gombot sem a saját készülékemen.

Aztán Sam azt javasolta, hogy valódi tévékamerát használjunk, valódi stábbal, akik tényleg tudják, mit csinálnak. Oké – ez kezdett egyre nagyobb szabású vállalkozásnak tűnni. Úgy döntöttünk, hogy a skót történelemben a skót klánokon keresztül ássuk bele magunkat, epizódonként egy-egy klánt vizsgálva. Nekem már megvoltak a kedvenceim, a viszálykodásaik iránti enyhe megszállottságom miatt. Van egy mondás, miszerint „Skócia harcban született”, és a viszálykodás olyan dolog, amit a felföldi klánok művészi formává fejlesztettek. A velenceieknek megvan a maguk üvege, a perzsáknak a szőnyegek, a skótoknak pedig a viszályaik. Elküldtem a javaslataimat, és a földrajz és a megközelíthetőség alapján eldöntöttük, hogy mely klánokat választjuk, mivel nevetségesen szoros időbeosztásunk volt, időjárásálló védőeszközünk viszont a skóciai szeptember viszontagságai ellen egy szál se (bolondok!), továbbá nem készült forgatókönyv, nem volt semmi igazi előkészület, mindössze egy „menj oda, és forgass” jellegű ötlet.

Egy kamerából kettő lett, majd három... és egy drón.

És miután különböző repülőgépeket, vonatokat és autókat vettünk igénybe, végre megérkeztünk – én Új-Zélandról, Sam pedig az *Outlander* forgatásáról – a Glencoe-hegység déli peremén álló Kingshouse Hotelbe, hogy találkozzunk Michelle Methvennel, csodálatos főgyártásvezetőnkkel és a *Klánok földje* stábjának többi tagjával.

SAM

Hadd mutassam be a csapatot. Íme:

Michelle Methven – a főgyártásvezetőnk, aki a legkeményebben dolgozó ember Skóciában, és nagyszerű gumicsizma-gyűjteménye van. Időbeosztás-guru, a négykerék-meghajtású járművek tapasztalt vezetője, akit azért akarunk a csapatunkban tudni, mert minden poszton jól tud játszani.

Alex Norouzi – producer és rendező, aki whiskyszűz volt, amíg nem találkoztunk. Egy kreatív zseni vicces akcentussal.

John Duncan – operatőr és drónzseni.

Jonnie Lewis – második segédoperatőr. Lelkes egyéniség, klassz hajjal.

Tim Askew – harmadik segédoperatőr az utolsó hétvégénkre. Rengeteg vágóképet és „B rollt” (azaz jeleneten kívüli snittek, közeli felvételeket bogáncsokról, hegyekről, Graham felborzolt szakálláról) készített, amelyek közül néhányról letagadom, hogy valaha is megtörtént!

Merlin Bonning – hangvarázsló, aki a Fiat lakóautó hátuljában utazott.

Wendy Kemp Forbes – sminkes, fodrász és fő hangulatfelelős. Nagy nevetésre és még nagyobb szívre lehet nála számítani. Különös figyelmet szentelt Graham kopasz fejének. [*Graham: Öt percet kaptam a sminkszékben, Sam meg alig szállt ki belőle. Folyamatosan cicomázták, mintha valami Best In Show-ból érkezett volna.*] [*Sam: Azért, mert nekem van hajam, Graham.*]

Laura Strong és Linzi Thompson – a stylistok csapata, akik Glen Etive-ben táboroztak.

Davie „Hollywood” Stewart – az *Outlander*-sofőröm hat évig, aki átvette az irányítást, valahányszor túl részegek voltunk a vezetéshez. A legtöbbször. [*Graham: Hála istennek, hogy így tett!*]

Paul/Stewart/Daniel – személyi asszisztensek/gépkocsivezetők és állandó munkaidős mindenese. Kávékészítés, whiskyöltés, lámpatartás, Graham tejeskávé- és rágcárnivaló-szállítói.

Peter Sandground – a fotósunk, akinek pillanatok alatt sikerült lőnie néhány fantasztikus képet, és osztozott abbéli lelkesedésében, hogy Grahamet bizonytalan helyzetekbe hozzuk. [*Graham: Jegyzet magamnak – félholtra verni Peter Sandgroundot.*]

Michelle Methven egy gép – egy gyakorlatias, igazi munkaholista ember. Azt hiszem, a *Klánok földjében* mindannyian egy egységet

alkottunk, és mindannyian összeillettünk, mert senki sem kereste a hírnév előnyeit vagy kellékeit (kivéve talán Grahamet, csillapíthatatlan étvágyával a jó borok, jó éttermek és luxusszállodák iránt). Michelle-t az különbözteti meg mindenkitől, hogy ő nemcsak belefektet érzelmi-
leg is egy projektbe, de még akkor is vidáman viselkedik, ha egy bőrig
ázott színészpárral és stábbal kerül szembe, akik éhesek, másnaposak
és kissé kábultak. Gondol mindenre.

Michelle-lel néhány évvel ezelőtt, egy reklámfilm forgatásán talál-
koztam először. Egy rozsdás, öreg Land Rover-t vezetett, ikonikus zöld
Barbour gumicsizmáját viselte, és egy ütött-kopott vízálló dzsekit. Su-
gárzóan rám mosolygott, és azt mondta, pattanjak be. „Akar menni
vele egy kört?” – kérdezte, látva, mennyire viszket a tenyerem, hogy
kipróbáljam magam terepjáró-vezetésben. Ez nagyon szabálytalan volt
ugyan, de ő tudta, hogy nem lesz semmi baj, amikor behuppantam a
vezetőülésbe, és lebámultam a meredek domboldalon. Rátettem a lá-
bam a gázpedálra, és elindultam lefelé a hegyről. „Jaj, istenem!” – kiál-
tott fel Wendy, a sminkes a hátsó ülésen, aki eltakarta a szemét, és má-
niákusan vihogott. „Minden okés lesz” – mondta Michelle, aki sosem
szokott pánikolni, és mindig készen áll egy tartalék tervvel. Ahogy
száguldottunk lefelé a dombon, láttam, ahogy azon gondolkodik, mit
tegyen, ha az árokban kötnénk ki. Biztonságosan leértünk a meredek
lejtőn, és megálltunk egy csapat zavart kereskedelmi képviselő mellett.
Kiugrottam a vezetőülésből, és gyorsan elrejtőztem Wendy mögött,
ami nem volt könnyű feladat, mivel egy fejjel alacsonyabb nálam... De
mielőtt a képviselőknek esélyük nyílt volna kifejezni aggodalmukat, a
mindig készséges Michelle színre lépett bájos mosolyával. „Egy csésze
teát? Vagy túl korán van még egy hot toddyhoz⁵?” Az öltönyösök el-
lazultak, és egyetértettek abban, hogy ahhoz soha, de soha nem lehet

---

⁵ Jellemzően whiskyből és vízből mézzel, gyógynövényekkel és fűszerekkel készült, forrón felszolgált kevert ital.

túl korán, én pedig abban a pillanatban rájöttem, hogy Michelle az a nő, akit az ember *mindig* maga mellett akar tudni.

És Wendy egy másik hihetetlen stábtag, aki nélkül nem tudnék meglegni. A kezdetek óta együtt dolgozunk az *Outlander*-ben. 2013 óta. Minden sminkemet rekordidő alatt készíti el, általában körülbelül negyvenöt perc és egy óra között elintézi a sarat, a vért, az öregedést, a parókát és minden extrát, ami az adott forgatási naphoz szükséges. Nemcsak az én karakterem, Jamie Fraser kontinuitásáért felelős – akit sokszor összevernek –, de Wendy rakja fel a hátamra a sebhelyeket is, amik akkor szükségesek, amikor felső nélkül vagyok a sorozatban. [*Graham: ami elég sokszor előfordul. Nem tudja magán tartani a nyavalyás ruháját. Szinte biztos, hogy ezt a szöveget is meztelenül írja.*] Kezdetben egy háromfős csapatnak három órába telt, de Wendy tökéletesítette a technikát, és teljes sebhelyfedettséget tud nekem adni mindössze kilencven perc alatt. Akár esik az eső, akár hideg van, akár késő éjszaka, vagy éppen szúnyogfelhő borít el minket, mindig van egy mosolya és egy vice számomra. Valójában *rengeteget* nevetünk, és a kötelékünk nagyon szoros lett.

És ha nem ismered az *Outlandert*, hol éltél eddig? Nem, ez nem az a film, amiben Sean Connery egy spanyolt, egy francia pedig egy felföldit alakít, akit egyszerűen Hegylakónak neveznek. Bár annak a filmnek fantasztikus zenéje volt (Queen – „Who Wants to Live Forever”), és volt benne egy olyan jelenet is, amiben a haggis tartalmáról beszélgetnek egy csónakban ülve (ami azt illeti, ez úgy hangzik, mintha a *Men in Kilts* [*Pasik kiltben*] egyik epizódja lenne).

Az *Outlander* a Starz többszörösen díjnyertes sorozata (amit az Egyesült Királyságban az Amazon Prime, az Egyesült Államokban pedig a Starz hálózatán streameltek). Egy 1940-es évekbeli ápolónőről szól, Claire Beauchamp Randallról (akit Caitriona Balfé alakít, az én békétűrő és abszolút zseniális sztárpartnerem), akit visszarepítenek a tizennyolcadik századi Skóciába, egy évvel az 1745-ös jakobita felkelés előttre, és találkozik élete szerelmével, a lángvörös hajú Jamie

Fraserrel, akit én játszom. A karakterem teljes neve: James Alexander Malcolm MacKenzie Fraser – próbáld meg ezt a nevet ötvenszer ki mondani egy csapat kamaszosan idétlenkedő, felajzott, parókában és álszakállban feszítő színész előtt, és meglátod, hogy fog menni!

Caitriona és én már majdnem hét éve veszünk részt együtt ezen a fantasztikus utazáson. Kezdetben mindketten elég zöldfülűek voltunk, amikor összeraktak minket, hogy eljuttasszuk Jamie és Claire lelkítárs-kettősét, és Caitrionában nemcsak egy briliáns és érzékeny színészpartnert, hanem egy hűséges barátot is leltem. Cait és én olyanok vagyunk, mint a testvérek, tudjuk, hogyan működik a másik. Van egyfajta könnyedség és kényelem abban, amikor együtt dolgozunk, és persze vannak nézeteltéréseink, de végső soron mindig egymás mellett állunk. Az első évad tárgyalásai során ragaszkodtam ahhoz, hogy a díjazásunk/szerződéseink azonosak legyenek, és hogy mindig közösen szerepeljünk. Most, mint a műsor producerei, további felelősségünk van a többi szereplő és stábtagnak, valamint Diana és a rajongók felé, hogy mindent jól csináljunk. Megbízunk egymásban, és az egyik legközelebbi barátomnak tartom őt. Nehéz nem állandóan viccelődni a forgatáson, és sokat nevetünk. Közös bennünk a meglehetősen gyerekes humorérzékünk. Ismerjük egymás „árulkodó jeleit”, és Cait sokszor nyújtott már nekem támaszt vagy adott jó tanácsot. Nagyon szerencsés vagyok, hogy megoszthatom ezt az utazást vele. És azt hiszem, a „kémia” jól működik közöttünk.

Az *Outlander* című tévésorozat egy könyvsorozaton alapul, amit húsz évvel korábban írt a rendkívül tehetséges Diana Gabaldon. Dianát valójában a *Ki vagy, doki?* ihlette: az egyik epizódban volt egy Jamie nevű skót szoknyás fickó. Frazer Hines alakította, aki az *Outlander* harmadik évadában aztán Sir Fletcher Gordonként, Wentworth kormányzójaként tűnik fel. Diana műve egyedi keveréke a történelmi tényeknek, akciónak, romantikának, spiritualitásnak, sötétségnek, gyógyászati információknak és humornak [*Graham: és több benne a közeli kép Heughan seggéről, mint amennyi feltétlenül szükséges volna; a*

sorozatot leginkább úgy lehetne jellemezni, hogy „tartán és könnyű pornó” [Sam: *Ez kemény*], amivel hűséges és mohó olvasóközönséget szerzett. Szerencsére a rajongók tárt karokkal fogadtak minket, és mi szívesen tárjuk elébük Diana történetének általunk készített verzióját, én pedig Jamie Fraser karakterének bajnokaként tekintek magamra. Azonban van a rajongóknak egy kicsi, kemény magja, akik úgy gondolják, hogy mivel egy hüvelykkel alacsonyabbra nőtem Jamie-nél, rossz választás vagyok eljátszani a „Férfiak királyát”.

Nem vagyok vörös hajú [Graham: *De, az vagy*], és nem vagyok szűz sem!

GRAHAM

A Michelle-lel való megbeszélés és a stábbal való találkozás után Sam meg én izgatottan és kissé elbátortalanodva érezzük magunkat, amiért ennyi helyre megyünk és ennyi emberrel találkozunk ilyen szoros időbeosztásban. Ez szinte a fizika törvényei ellen szól. Tehát létfontosságú, hogy az első forgatási nap reggelén frissek legyünk. Ezt szem előtt tartva lefekvés előtt még eszünk egy falatot és iszunk egy kis itókát a bárban, aztán minden rendben a világgal, amíg... JOBBRÓL BELÉP Duncan Lacroix (Murtagh az *Outlander*ben), iszákos haverjával, az „Írrel”, aki máris beszívott, és vérontó hangulatban van. Felkértük Duncant – az *Outlander* helybéli Oliver Reedjét –, hogy vigyen egy kis komikus csavart a mi *Klánok földje* kalandunkba, és ő készségesen vállalkozott rá. De most rájövök, hogy ez akár szörnyű hiba is lehetett...

Whiskyvel kezdődik, aztán borral, majd megint whiskyvel folytatódik. *Rengeteg* whiskyvel, így hajnali háromig megpecsételődött alkoholista sorsom. Sam egy óra tájban mattrészezen kioson; átkozott legyen, amiért nem felejtett el lefeküdni. Az én tapasztalatom mindig is az volt, hogy minél fontosabb a másnapi feladat, annál később fekszem le. Nem ideális, tudom.

Az ébresztőm hangosabban szólal meg, mint kellene. Uhh. Reggel hét óra van. Szétfeszegetem a szemhéjamat, és nyomorultul érzem

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

magam. Lent a reggelinél megdöbbenve látom, hogy Duncan fent van, él és mozog – talán még csak le sem feküdt? Közelebbről megvizsgálva azonban úgy néz ki, mintha bármelyik pillanatban feldobhatná a talpát, vagy mint egy felmelegedett hulla, ami még mindig azokat a ruháit viseli, amikben eltemették. Ír barátja sehol sincs – feltehetően ágyban fekszik, talán elevenen, talán holtan.

Sam a szokásos idegesítően élénk önmaga, aki úgy pezseg az energiától, mint valamiféle felizmolt springer spániel. Miután magamba kényszeríték némi reggelit, ami zabkásából, egy teljes adag skót reggeliből⁶, pirítósból, lekvárból és mindenféléből áll (nos, valahogy megoldottam), Sam és én végre elindulunk a lakóautónkkal, hármas sebességben száguldva végig a glencoe-i úton egy olyan helyre, ahol Duncan eljártssa, mintha stoppolna. Az ő állapotában már az is csoda lesz, ha a hüvelykujját fel bírja emelni és egyenesen tartani. Sam kiszúrja őt előttünk az úton. Megkérdezi tőlem, hogy most mit kellene csinálnunk. Közlöm vele, hogy halvány fogalmam sincs – ő szervezte meg ezt az utazást! Száguld Duncan felé. „Lassíts!” – mondom. Engedelmeskedik, és mindketten teljes megdöbbenést mutatunk, amikor észrevesszük Duncan haverunkat a Felföld közepén.

Graham: Felvegyük?

Sam: Ne.

Felhúzom az ablakot, kizárva Duncan várakozó, elgyötört és durván túlszínelt arcát, ahogy felgyorsítunk, Sam pedig mindent megtesz, hogy felpörögjenek a kerekek ezen a műanyag leviatánon. John, az operatőr azt javasolja, hogy beszéljünk Duncanról, miközben elhajtunk – talán némiképp büntudatosan, amiért itt hagytuk –, de én azt mondom, sokkal viccesebb, ha nem is utalunk rá. Egyszerűen továbbhajtunk, mindenfajta aggodalom nélkül.

Ahogy folytatjuk az utat, ismét kinyitom az ablakomat, és úgy érzem, émelygek. A reggelinél megittam egy vödörnyi kávé, de a koffein

---

⁶ Sült krumpli, haggis, zabkeksz.